

การจัดเรตภาพยนตร์
อ้างอิงจากตำราวิชา ภาพยนตร์ไทย
โดย.....ดร.พงศวีร์ สุภานนท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การจัดเรตภาพยนตร์

ภาพยนตร์ถือกำเนิดขึ้นในประเทศไทยในปีพุทธศักราช 2440 เมื่อผู้ค้าชาวอเมริกันได้นำ ภาพเคลื่อนไหว ที่บันทึกด้วยฟิล์มเรื่องแรกของโลก ซึ่งกำกับโดยสองพี่น้องตระกูลลิมีแอร์ (Louis & August) เข้ามาฉายในประเทศไทย นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทำให้คนไทยได้รู้จักสื่อบันเทิงอีก ชนิดหนึ่งซึ่งเรียกว่า ภาพยนตร์ และเริ่มได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง มีภาพยนตร์ต่างประเทศที่ถูกนำเข้ามาฉายหลายเรื่อง ในขณะที่เดียวกันก็มีภาพยนตร์ไทยเกิดขึ้นมากมาย โดยกรมรถไฟหลวง ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐในช่วงเวลานั้น ทำหน้าที่เป็นผู้อนุญาตให้ฉาย หรือให้ถ่ายทำ รวมถึงตรวจพิจารณาภาพยนตร์ทั้งของไทยและต่างประเทศไทย ซึ่งยังทำไม่จริงจังเท่าที่ควร เพราะยังไม่มีกฎหมายหรือพระราชบัญญัติมาควบคุมแต่อย่างใด จนกระทั่ง ปีพุทธศักราช 2465 นายเฮนรี เอ. แมคเรย์ ได้เดินทางมาประเทศไทยเพื่อขออนุญาตถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง “นางสาวสุวรรณ” ซึ่งเป็นภาพยนตร์ไทยเรื่องแรกของประเทศไทย จากกรมรถไฟหลวง มีฉากหนึ่งที่ทำถ่ายทำ ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นฉากประหารชีวิต มีการจำลองเหตุการณ์ให้เหมือนจริง มีการตั้งกองกัน ม่าน เพชฌฆาตพุ่งแดงห่มแดง มีนักแสดงเป็นนักโทษถูกมัดติดกับตา ซึ่งในสมัยนั้นผู้กำกับไม่ได้ เปิดเผยวิธีการทำงาน จึงทำให้ชาวเชียงใหม่ไม่ทราบมาก่อนว่ามีการถ่ายทำภาพยนตร์ เข้าใจว่า จะมีการประหารชีวิตกันจริง ๆ จึงพากันมามุงดูกันจำนวนมาก มีข่าวการถ่ายทำภาพยนตร์ฉาก ประหารชีวิตลงในหนังสือพิมพ์ จึงทำให้ชาวต่างกล่าวลวงรู้ไปถึงกรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน ซึ่งเป็นผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวงในขณะนั้น ซึ่งมีหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายคนไทยในการ ประสานงานการถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องนี้ จึงเห็นควรให้ตัดฉากประหารชีวิตดังกล่าวออก เพราะ เกรงว่าเมื่อนำไปฉายในต่างประเทศแล้ว จะทำให้ประเทศไทยถูกกล่าวหาว่าเป็นประเทศที่ป่าเถื่อนโหดร้ายทารุณ ซึ่งจากกรณีดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ครั้งแรกของประเทศไทย (จำเริญลักษณ์ ธนะวงน้อย, 2544:31)

ต่อมาปีพุทธศักราช 2473 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับแรกของ ประเทศไทย มีชื่อเรียกว่า พระราชบัญญัติภาพยนตร์พุทธศักราช 2473 โดยมอบให้ กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบกิจการทางด้านภาพยนตร์ แทนกรมรถไฟหลวงที่ถูกยุบไป ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน พุทธศักราช 2473 ดังนั้นพระราชบัญญัติ ภาพยนตร์ฉบับแรกจึงเป็นการให้อำนาจรัฐบาลโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นฝ่ายตรวจสอบควบคุม เนื้อหาภาพยนตร์ ด้วยวิธีการเซ็นเซอร์เนื้อหาภาพยนตร์ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่ถูกกำหนดลงใน พระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับแรก กำหนดให้ภาพยนตร์ที่จะออกฉายเผยแพร่สู่สาธารณชนใน โรงภาพยนตร์จะต้องได้รับการพิจารณาเนื้อหาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้ให้สิทธิ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ดำเนินการตัดบางฉาก หรือแก้ไขบางท่อน หรือไม่อนุญาตให้ฉายก็ได้ ดังนั้นฉากในภาพยนตร์บางเรื่องหากเจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณาเห็นสมควรว่าไม่เหมาะสมกับสังคมไทย กลัวผู้ชมจะเลียนแบบ หรือสร้างความเสียหายให้คนในชาติ สั่งให้ตัดหรือแก้ไข ก็จะทำให้เนื้อหาภาพยนตร์ทั้งเรื่องไม่สมบูรณ์ เพราะบางฉากขาดหายไป ซึ่งหากมีหลายฉากที่โดนตัดออกไปส่งผลให้ผู้ชมดูไม่รู้เรื่อง หรือถ้า ผู้กำกับภาพยนตร์จะไม่ตัดฉากตามคำสั่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยอาจเปลี่ยนเป็นการเซ็นเซอร์ภาพเบลอหรือใส่หมอกควันลงไปเพื่อมองไม่เห็นหน้าตัวละครหรือการกระทำของตัวละคร ทำให้ผู้ชมเบื่อกับฉากที่เต็มไปด้วยหมอกควันจนไม่มีความสนุกสนานในการรับชม

ภายหลังต่อมาประเทศไทยได้มีการพัฒนาพระราชบัญญัติฉบับ 2473 ให้มีความทันสมัยกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันเป็นฉบับใหม่ มีชื่อเรียกว่า พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พุทธศักราช 2551 ถือเป็นพระราชบัญญัติฉบับที่ 2 ที่พัฒนามาจากฉบับแรกของพระราชบัญญัติภาพยนตร์พุทศักราช 2473 ซึ่งถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานถึง 78 ปี จึงทำให้เนื้อหาบางส่วนที่เป็นข้อปฏิบัติในพระราชบัญญัติเดิมล้าหลังไม่ทันสมัยเทียบเท่ากับนานาประเทศ

ในขณะเดียวกันบทบัญญัติบางประการที่อยู่ในพระราชบัญญัติเดิมไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันซึ่งเต็มไปด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ในปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของหลายองค์กรและมีความซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดูโทรทัศน์พุทศักราช 2530 ดังนั้น เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยภาพยนตร์และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการเทปและวีสดูโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งปรับปรุงระบบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ให้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรเดียวเพื่อลดความซ้ำซ้อนของการตรวจพิจารณา ประกอบกับกิจการภาพยนตร์ในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ทั้งนี้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พุทธศักราช 2551 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พุทธศักราช 2551 โดยมีเนื้อหาสาระที่สำคัญคือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการควบคุมภาพยนตร์จากระบบเซ็นเซอร์เนื้อหา ภาพยนตร์มาเป็นการจัดประเภทภาพยนตร์โดยจัดอายุกลุ่มผู้ชมขึ้นมาแทน โดยมีคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์เป็นผู้ตรวจพิจารณาและกำหนดว่าควรอยู่ในประเภทใด ซึ่งประกอบด้วย 7 ประเภท ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2551:8)

- ประเภทที่ 1 ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้มีการดู (ส)
- ประเภทที่ 2 ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ทั่วไป (ท)

ประเภทที่ 3 ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป (น13+)

ประเภทที่ 4 ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป (น15+)

ประเภทที่ 5 ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป (น18+)

ประเภทที่ 6 ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีดู (ยกเว้นผู้บรรลุนิติภาวะ

โดยการสมรส) (ฉ 20+)

ประเภทที่ 7 ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร (ห) ซึ่งประเภทดังกล่าวไม่มีสัญลักษณ์อย่างเป็นทางการ

 ส ส่งเสริม	ภาพยนตร์เรื่องนี้ ส่งเสริมการเรียนรู้ และการส่งเสริมให้มีการดู	 น ๑๕+	ภาพยนตร์เรื่องนี้ เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุ ตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป
 ท ทั่วไป	ภาพยนตร์เรื่องนี้ เหมาะสมกับผู้ดูทั่วไป	 น ๑๘+	ภาพยนตร์เรื่องนี้ เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุ ตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป
 น ๑๓+	ภาพยนตร์เรื่องนี้ เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุ ตั้งแต่ ๑๓ ปีขึ้นไป	 น ๒๐+	ภาพยนตร์เรื่องนี้ ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ดู

สัญลักษณ์การจัดเรตกลุ่มอายุผู้ชม 6 ประเภทของภาพยนตร์ของไทย

ที่มา : <https://movie.mthai.com>

จากการที่ประเทศไทยมีการจัดเรตภาพยนตร์เป็นของตนเอง ซึ่งแตกต่างจากต่างประเทศ ที่ส่วนใหญ่ใช้เรตตามมาตรฐานสากล ทำให้เกิดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดเรตภาพยนตร์ไทย ผ่านพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์พุทธศักราช 2551 อย่างต่อเนื่อง ดังนี้ (พงศวีร์ สุภาภรณ์ : 2557 : 43)

1.จากการเปรียบเทียบการจัดเรตภาพยนตร์ระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า มีการจัดเรตประเภทภาพยนตร์ของประเทศไทย อย่างน้อย 2 ประเภทที่แตกต่างจากเรตภาพยนตร์สากลประกอบด้วย การจัดเรต (ห) ที่ห้ามภาพยนตร์ที่ได้รับการจัดเรตประเภทดังกล่าวเข้าฉายในราชอาณาจักรไม่ว่าจะเป็นสื่อรูปแบบใดก็ตาม ซึ่งยังเป็นที่ยกเถียงกันไม่จบ บ้างก็เห็นควรให้มีเพื่อถ่วงดุลระหว่างเนื้อหาความบันเทิงกับเสรีภาพในการผลิตสื่อที่มากเกินไปจนเป็นการครอบงำของสื่อ ในขณะที่มีจำนวนไม่น้อยที่เสนอให้ตัดเรตนี้ไปเลย ด้วยเหตุผลที่ว่าถึงแม้ถ่ายทำเสร็จแล้วแต่ก็ไม่มีโอกาสได้เข้าฉายในบ้านเรา ไม่ต่างจากการจำกัดเสรีภาพของสื่อในการเผยแพร่ออก

สู่สาธารณชนอย่างแท้จริง

ในขณะที่เรต (ส) ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้มีการดู เป็นภาพยนตร์ไทยที่มีเนื้อหาส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปะวัฒนธรรม ให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาสังคม ครอบครัว และสร้างจิตสำนึกในเรื่องของการปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ของประเทศไทย แต่ภายในเนื้อหาภาพยนตร์ประเภทนี้มีการนำเสนอฉากของการสู้รบฆ่าฟัน ภาพรุนแรงจากการทำสงครามเต็มไปหมด ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นภาพยนตร์เรื่องใดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สามารถนำเสนอภาพที่มีความรุนแรงได้เต็มที่ และเป็นภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับเด็กทุกวัยใช้หรือไม่ และที่สำคัญการจัดให้มีเรต (ส) และ เรต (ท) ในประเทศไทยไม่สอดคล้องกับแนวคิดของการจัดเรตในทางสากลอย่างสิ้นเชิง คือ เรตสากลต้องการให้ผู้ชมได้รับชมภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับอายุ โดยมุ่งไปที่เทคนิคการนำเสนอ แต่สำหรับการจัดเรตภาพยนตร์ในประเทศไทยกลับมองไปที่เรื่องราวทางเนื้อหามากกว่าเทคนิคการนำเสนอ

2. วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของการออกพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พุทธศักราช 2551 คือ การกำหนดอายุผู้ชมเพื่อให้ได้รับชมเนื้อหาทางภาพยนตร์ที่มีความเหมาะสมกับอายุของพวกเขา ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของเจ้าของโรงภาพยนตร์ที่จะต้องกวดขันคัดกรองผู้ชมในการเข้ารับชมภาพยนตร์ในแต่ละเรื่องตามเรตประเภทของภาพยนตร์ที่ได้รับ เจ้าของโรงภาพยนตร์จะต้องไม่ปล่อยให้เยาวชนที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่เรตกำหนดได้เข้าชมเพียงเพื่อหวังผลทางการธุรกิจมากขึ้นกว่าเดิม บางสาขาตรวจบัตรประชาชนผู้ชมทุกเรื่อง แต่บางสาขากลับไม่เอาใจใส่ในเรื่องนี้เลย ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการควรเอาใจใส่ดูแลเยาวชนในเรื่องของการเสพสื่อภาพยนตร์ด้วยเช่นกัน

3. เยาวชนหันมาใช้ช่องทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างผิดกฎหมาย เนื่องจากพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พุทธศักราช 2551 ผู้สร้างมีอิสระเสรีภาพในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างเต็มที่แม้กระทั่งเนื้อหาที่มีความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเพศสัมพันธ์ การรบฆ่าฟัน การทำผิดศีลธรรมอันดีงามของตัวละคร เป็นต้น เพราะถูกจำกัดการฉายเผยแพร่ด้วยอายุของผู้ที่เข้าชม ในขณะที่การจำกัดสิทธิ์ในการรับรู้ด้วยระดับอายุดังกล่าว กลับส่งผลให้เยาวชนหาช่องว่างของกฎหมายฝ่าฝืนพระราชบัญญัติด้วยการหันไปชมในช่องทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างผิดกฎหมาย หลากหลายรูปแบบ หลากหลายวิธีการ เช่น การรับชมวิดีโอออนไลน์ (Streaming) ที่ผิดลิขสิทธิ์ การจำกัดอายุของเยาวชนของพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับใหม่ ก็น่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เยาวชนหันไปรับชมช่องทางที่ผิดลิขสิทธิ์มากขึ้น เพราะพวก

เขาไม่ต้องถูกตรวจบัตรก่อนซื้อ โดยเฉพาะภาพยนตร์ประเภทอีโรติกวามหวีดติเรตประเภท น (18 +) หรือ ฉ (20+) ในขณะที่เยาวชนสามารถดาวน์โหลดหรือรับชมภาพยนตร์ได้ตามความต้องการวิธีการง่ายดาย รวดเร็ว ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่งในมุมมองของผู้เขียนมีความเห็นว่า เยาวชนไม่จำเป็นต้องกังวลอีกต่อไป หากภาพยนตร์เรื่องใดที่พวกเขาไม่สามารถเข้ารับชมภาพยนตร์ได้ในโรงภาพยนตร์ อันเกิดจากผลของการเข้มงวดการกำหนดอายุผู้เข้าชม สื่อออนไลน์เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้พวกเขาสามารถรับชมภาพยนตร์ดังกล่าวได้อย่างเสรี และมีความเป็นไปได้พวกเขาอาจจะเข้าชมก่อนโปรแกรมเข้าฉายจริงในโรงภาพยนตร์เสียอีก เพราะเยาวชนยุคนี้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศรอบรู้มากกว่าผู้ใหญ่ไปแล้ว

4. บางอย่างไม่สามารถปฏิบัติได้จริงตามที่ได้บัญญัติไว้ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์พุทธศักราช 2551 ซึ่งตามคำจำกัดใหม่ จะทำให้นักที่ฉายในโรงภาพยนตร์และหนังแผ่นประเภทวีซีดี ดีวีดี ถูกเรียกว่า “ภาพยนตร์” โดยในส่วนของภาพยนตร์ได้เปลี่ยนจากระบบเซ็นเซอร์ มาเป็นการจัดเรตภาพยนตร์ ได้มีคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์จะทำหน้าที่ตรวจพิจารณา กำหนดประเภทเรตภาพยนตร์ไว้ 7 ประเภท แสดงให้เห็นว่าภาพยนตร์แต่ละเรื่องที่จะฉายในโรงภาพยนตร์จะถูกจัดเรตภาพยนตร์เรียบร้อยแล้ว และเมื่อออกจากโรงภาพยนตร์มาอยู่ในรูปแบบของวิดีโอออนไลน์ (Streaming) ก็จะได้รับเรตภาพยนตร์เดียวกันกับเมื่อออกฉายในโรงภาพยนตร์ ดังนั้นจึงต้องมีการเข้มงวดกวดขันเรื่องอายุของผู้รับชมภาพยนตร์ทั้งสองส่วนอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ กวดขันโดยการตรวจบัตรประชาชนกับผู้ซื้อบัตรชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ และผู้รับชมวิดีโอออนไลน์ (Streaming) ด้วยเช่นกัน แต่ในทางปฏิบัติการเข้มงวดตรวจบัตรประชาชนในการรับชมทางวิดีโอออนไลน์ (Streaming) ไม่สามารถกระทำได้จริง แตกต่างจากการเข้ารับชมทางโรงภาพยนตร์ ทั้ง ๆ ที่มีการจัดเรตภาพยนตร์เป็นที่เรียบร้อยแล้วเหมือนกันทุกอย่าง ยกตัวอย่างภาพยนตร์เรื่อง จันดารา ได้รับการจัดเรตประเภท ฉ 20 + หมายความว่า เป็นภาพยนตร์ที่ห้ามผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปีดู (ยกเว้นผู้บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส) ซึ่งถ้าเป็นเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีคงไม่มีสิทธิได้ดูทางโรงภาพยนตร์อย่างแน่นอน แต่ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวเมื่อออกจากโรงภาพยนตร์แล้ว ถูกบรรจุอยู่ในโปรแกรมของบริษัทผู้ให้บริการวิดีโอออนไลน์ (Streaming) พวกเขาสามารถเลือกซื้อรับชมได้ด้วยตนเองอย่างง่ายดาย ปราศจากการตรวจเข้มงวดเหมือนกับการเข้ารับชมในโรงภาพยนตร์
